

Arkivsak-dok. 22/00465-10
Saksbehandler Inger Helene Sira

Saksgang Møtedato
Kommunestyret 15.06.2022 50/22

Saksframlegg

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal Kommunestyre viser til at det har kommet nye momenter til saken, som gir grunnlag for å avslå søknad om utsatt byggefrist for Somrungen Kraftverk. Det vises til følgende momenter:

1. Mulig ny informasjon om avsetning av marin leire
2. Den alvorlige situasjonen for anadrom fisk (laks og sjøørret) i Driva jf. NINA rapport 1788 (2020), Vitenskapelig råd for lakseforvaltning Rapporter nr. 9 (2022) og nr. 16 (2021) og NINA- Rapport 1785 fra gytefiskteellingen av Driva og Usma.
3. Samlet belastning av vannkraft på anadrom fisk i Driva
4. Status for terrestriske rødlista arter i området
5. Kommunestyret viser ellers til saksutredningen

Saksopplysninger

Sunndal kommune har fått tilsendt til høring om det skal gis utsatt byggefrist for Somrungen Kraftverk. Småkraft AS fikk konsesjon for utbygging av Somrungen kraftverk den 01.12.2015. I konsesjonen ble det gitt tillatelse til følgende vannføring: *I tiden 01.05.-30.09. skal det slippes en minstevannføring på 200 l/s. Resten av året skal det slippes 50 l/s.* Merk at Sunndal kommunes vedtak i 2014 var at minstevannføring skulle settes til 60 l/s tilsvarende alminnelig lavvannføring hele året. Alle dokumentene til Somrungen kraftverk og konsesjonsbehandlingen finnes her: <https://nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=5760&type=V-1>

Vurdering

I Sunndal kommunestyre ble saken behandlet den 18.06.2014 med følgende vedtak:

1. Sunndal kommunestyre tilrår at Småkraft AS får konsesjon for utbygging av Somrungen mellom kote 550 og 130 med disse forutsetninger:

- De avbøtende tiltak søknaden foreslår må bli innarbeidet i detaljplanene
- Anleggsarbeid må skje på en mest mulig skånsom måte
- Minstevannføring settes til 60 l/s tilsvarende alminnelig lavvannføring hele året
- Det må legges vekt på vegetasjonsetablering og landskapspleie etter en eventuell utbygging

2. Kommunestyret viser ellers til saksutredningen

Somrungen er en relativt stor bekk som drenerer fra Litl- og Storsomrungvatnet og munner ut i Driva ovenfor Fale bru. I nedre del er substratet variert med gode gyte- og ungfiskområder for anadrom fisk. En ca. 200 meters fiskeførende strekning i øvre deler blir berørt med utbygging av kraftverket, men her er bekken vanskeligere tilgjengelig og det er mer marginale habitat.

Innspill fra Statsforvalteren i konsesjonsbehandlingen sier at Somrungen er: «Et system som Somrungen er en viktig produksjonslokalitet for anadrom fisk (sjøaure og laks) knytt til drivavassdraget. Produksjonslokaliteten representerer her gyting og oppvekst av ungfisk.»

Utbedring av gyteforhold i Somrungen i 2017. Utbedringene er beskrevet i NINA rapport 1788, side 16 slik:

I forbindelse med anlegging av en vegfylling i 2016 ble Somrungen nedenfor riksvegen flyttet sideveis og utrettet til en ensformig og lang kanal med bratte sidekanter. Etter klage fra blant annet grunneier og Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, ble strekningen forsøkt utbedret ved å gjøre bekkeløpet mer variert med blant annet utlegging av grovere substrat og etablering av svinger og terskler for å danne kulper med større vanndybde. Nedre del fremstår i 2019 som godt egnet for både gyting og oppvekstområder for ungfisk.

Første mulige vandringshinder for anadrom fisk er to kulverter under riksveg 70. Det er imidlertid funnet omtrent tilsvarende tettheter av ungfisk ovenfor som nedenfor, så dette viser at gytefisken kommer seg forbi kulverten. Ovenfor riksvegen følger bekken et mer naturlig løp, selv om bekken stedvis er forbygd og har noe tynn kantvegetasjon. NINA rapporten 1788, side 19 sier at det ikke er «tvil om at Somrungen er et viktig vassdrag for spesielt sjøørret, men også for laks.» I 2014 ble det vurdert at Somrungen har en livskraftig sjøørretbestand og at bekken er viktig for anadrom fisk. Etter at nedre deler ble restaurert i 2017 er det nærliggende å tro at Somrungen har blitt et enda viktigere gyte- og oppveksthabitat for anadrom fisk. Sett i lyst av bestandssituasjonen av anadrom fisk i Driva, vil derfor Somrungen utgjøre et enda viktigere sidevassdrag i 2020.

1. Mulig ny informasjon om avsetninger av marin leire

Planlagt område for bygging ligger ifølge NVE Atlas avmerket som aktsomhetsområder for alle typer skred, inkludert jord- og flomskred. I tillegg er området avmerket i aktsomhetsområde for marin leire. Statens vegvesen har påbegynt arbeidet med ny bru på Fale, og i den forbindelse skal det vurderes om hvorvidt det er kvikkleire i planområdet gjennom grunnundersøkelser. I NVE Atlas er det allerede i planområdet avmerket for kvikkleire. Kommunen har fått varsel om disse grunnundersøkelsene i mars d.å. Vegvesenet planlegger ellers tiltaket slik at det ikke skal endre på kvalitetene i vassdraget.

For kommunen er det viktig at det er utredet og avklart når det gjelder ras og marin leire i kraftverksområdet og områder som berøres av en eventuell anleggsfase. I innspill til NVE og Statsforvalter fra grunneiere står det:

Både stasjonsområdet og rørgate ut fra fjell til kraftstasjon må, slik vi ser det, bygges på marine avsetninger. I terrenget langs høydekote 125 fra planlagt stasjon og vestover er det mye oppkom av vann som må ses i sammenheng med forekomsten av marin leire, denne leira kan stå i fare for utvasking av salt som er bindemiddelet som hindrer leire fra å bli kvikkleire. I forbindelse med dumping av stein etter steinplukking på jordet ovenfor stasjonen ble det i ettertid observert leire i skråningen da steinmassene forårsaket en lokal utglidning. Denne utglidningen ligger på samme høyde som planlagt stasjon. Dette skredet kan etter vår befaring ikke antas å være stabilisert med tanke på framtidig flom. Vi antar at det vil kreve omfattende inngrep å gjøre rørgatetraséen og stasjonsområdet stabilt. Dette vil gå på bekostning av både naturmangfold, landskap og friluftsliv. Det vil også bli et økonomisk kostbart prosjekt.

Det bør tas i betraktning at klimaendringer og ekstremvær med tilknyttet fare for flom og skred har økt siden 2015 og vil bli ei større utfordring framover. Før vedtak om utsettelse av byggestart gis, bør eventuelt nye momenter knyttet til fare for ras og kvikkleire utredes og avklares.

2. Status for anadrom laksefisk (laks og sjøørret)

Status for anadrom fisk i Driva er kritisk. Drivaregionen har vært påvirket av parasitten *Gyrodactylus salaris* i over 40 år, mens tilstanden for sjøørreten er pr. 2022 også alvorlig. Siden konsesjonsbehandlingen i 2015 har arbeidet med å bekjempe parasitten kommet mye lenger, med bygging av fiskesperre i Snøvassmelan og bevaringsarbeid for laks- og sjøørretbestandene i elva. Elva planlegges kjemisk behandlet i 2022 og 2023.

Laks samles inn i genbank, mens sjøørret saltbehandles og flyttes på oversiden av sperra. Da bevaringsarbeidet skulle startes i 2016, hadde koordineringsgruppa lagt seg på et konservativt anslag sjøørret til saltbehandling og oppflytt over sperra – 1000 individer hver sesong. De fire siste årene har følgende antall sjøørret vært flyttet opp:

2018 – 252

2019 – 161

2020 – 348

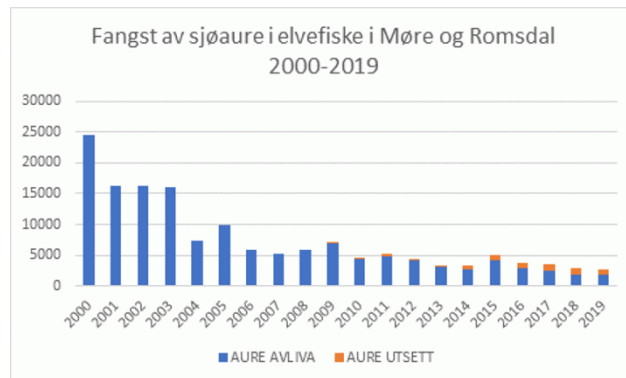
2121 – 487

Dette er i tråd med annen eksisterende forskning man nå har om sjøørreten i Driva. NINA- Rapport 1785 fra gytefisketellingen av Driva og Usma, side 22 beskriver følgende om sjøørretbestanden i Driva:

Sportsfiskefangstene av sjøørret i Driva på 1990-tallet lå årlig på 3,5-10 tonn, men sank utover 2000-tallet, og etter 2009 er det ikke fanget mer enn maksimalt 1,5 tonn i året. I 2011 ble det fanget og avlivet 1,4 tonn sjøørret i ordinær fiskesesong, og ut fra drivtellingene ble det estimert at restgytebestanden inneholdt et sted mellom 2825 og 5550 individer (Bremset mfl. 2011). Sammenlignet med disse tallene fremstår estimert gytebestand i 2019 som kritisk lav, spesielt med tanke på at sjøørreten i Driva har vært fredet og at det ikke har vært uttak av sjøørret i sportsfiskesesongen siden 2016. Kritisk lave tettheter av ungfisk i elva de siste årene bekrefter at sjøørretbestanden i Driva er på et historisk bunnivå.

Klassifisering av sjøørret i Driva i 2022 var av Vitenskapelig råd for laksefisk vurdert som «svært dårlig» jf. VRL rapport 9, side 66 og 128.

Fangstene av sjøørret de siste 20 årene viser trenden (kilde Statsforvaltaren i Møre og Romsdal):

Siden konsesjon ble gitt i 2015, har laksen blitt rødlistet i Norge. For laksen i Driva er situasjonen også alvorlig, som i hovedsak skyldes parasitten *gyrodactylus salaris*. Klassifisering av laks i Driva i 2022 var av Vitenskapelig råd for laksefisk vurdert som «svært dårlig» jf. VRL rapport 16, 167. NINA-Rapport 1785 fra gytefiskteellingen av Driva og Usma påpeker på side 25 om laksen i Driva at: *Selv uten høsting ville altså trolig gytebestandsmålet være langt fra nådd.*

Når vassdraget er kjemisk behandlet, skal laksebestanden i Driva reetableres med utsett av innsamlet genetisk materiale. Somrungen som gyte- og oppvekstområde vil derfor være svært viktig framover.

NINA rapport 1788, side 19 sier at det ikke er «*tvil om at Somrungen er et viktig vassdrag for spesielt sjøørret, men også for laks.*» I 2014 ble det vurdert at Somrungen har en livskraftig sjøørretbestand og at bekken er viktig for anadrom fisk. Etter at nedre deler ble restaurert i 2017, det vil si etter konsesjonsbehandlingen for kraftverket, er det nærliggende å tro at Somrungen har blitt et enda viktigere gyte- og oppveksthabitat for anadrom fisk. Sett i lyst av bestandssituasjonen av anadrom fisk i Driva, vil derfor Somrungen utgjøre et enda viktigere sidevassdrag enn tidligere. Selv om kraftverket vil ha mest påvirkning for anadrom fisk i utbyggingsområdet mellom kote 550 og 130, ca 200 m, er det likevel sannsynlig at fisk i nedre deler også vil bli påvirket. I konsesjonssøknaden på side 17 står det:

Nedre del av Somrungen og tiltaksområdet kan ha betydning for sjøørret fra den nasjonale lakseelva Driva. Det meste av berørt elvestrekning er imidlertid bratt og med grovt substrat, som sammen med relativt lav vannføring gir lite egnede forhold for fisk. Øvrig bunnfauna er ikke undersøkt, men det er lite grunnlag for å tro at Somrungen er spesielt artsrik. Sterkt redusert vannføring sommer og vinter vil medføre en forringelse av eventuelle leve- og gyteområder for anadrom fisk.

3. Samlet belastning vannkraftutbygging i Driva

Det er tilknyttet flere vannkraftverk til Driva; Grøa Kraftverk, Driva Kraftverk og Småvoll kraftverk, som skal være klart til 2025. Selv om hvert enkelt kraftverk har mindre påvirkning på hovedvassdraget, er det nærliggende å tro at samlet belastning utgjør en negativ forskjell for anadrom fisk i vassdraget. Dette er slått fast i VRL rapport 9, side 66 og VRL rapport 16, side 167. Gitt status for anadrom fisk, da spesielt sjøørretbestanden i Driva, og i lys av at Somrungen er et sidevassdrag som har blitt slått fast som viktig produksjonslokalitet og oppvekst av gytefisk av Statsforvalteren, er det viktig å vurdere samlet belastning av vannkraft viktig.

4. Status for terrestriske rødlista arter i området

Siden 2015 har 3 av de registrerte artene fra området rundt og nær kraftstasjonen blitt mer truet. Det er nærliggende å tro at utbygging av kraftverket vil ytterligere legge press på disse artene. I og nær området der kraftstasjonen er planlagt er det registrert 4 rødlista arter som lever på det sterkt trua treslaget alm. Registreringene vises på NIBIO sitt gårdskart for gnr. 30 bnr. 1. (se vedlagt kart).

I tillegg til Alm (EN) er Skrukkøre (NT), Kastanjestilkjuka (VU), Bleikdoggnål (NT) og Almebroddsopp (VU) registrert. Dette bør også tas med i betraktningen i vedtak om utsatt byggestart for kraftverket.

5. Naturmangfoldlovens §§ 8-12.

De ovennevnte punktene kommer inn under naturmangfoldlovens §§ 8-12 om kunnskapsgrunnlaget, føre-var prinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning, kostnadene ved miljøforringelse og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Spesielt er §§ 8-10 viktig i vurderingene i denne saken.

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Dersom det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Til slutt er det viktig å ha med seg at en i saker skal vurdere samlet belastning på økosystemet.

I saken om Somrungen kraftverk, mener kommunen det er tilkommet nye momenter etter konsesjon ble gitt i 2015, som gjør at det frarådes å gi utsatt byggefrist.

Klikk her for å skrive inn tekst.

☐		Mål 3 God helse
☐		Mål 4 God utdanning
☐		Mål 5 Likestilling mellom kjønnene
☐		Mål 6 Rent vann og gode sanitærforhold
☐		Mål 7 Ren energi for alle
☐		Mål 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst
☐		Mål 9 Innovasjon og infrastruktur
☐		Mål 10 Mindre ulikhet
☐		Mål 11 Bærekraftige byer og samfunn
☐		Mål 12 Ansvarlig forbruk og produksjon
☐		Mål 13 Stoppe klimaendringene

- Mål 14
Liv under vann
- Mål 15
Liv på land
- Mål 16
Fred og rettferdighet
- Mål 17
Samarbeid for å nå målene

Vedlegg

- 339030VLR rapport 17
- 339031VLR rapport 9
- 339032NINA rapport 1788
- 339042nibio gardskart